

Abelias prioriteringer i statsbudsjettet for 2027

Norge trenger nye næringer som kan bære velferden når oljeinntektene faller, og statsbudsjettet for 2027 bør ta tydelige grep for å bygge dem. Vi trenger et budsjett som skaper trygghet for fremtidens Norge.

Abelia er foreningen for kunnskaps- og teknologibedrifter i NHO, med rundt 2 900 medlemsvirksomheter og 65 000 årsverk innen IKT, rådgivning, utdanning, forskning og ideell sektor. Vi sender med dette over en oppsummering av våre budsjettinnspill til regjeringen, og håper dette kan være nyttig til budsjettforhandlingene. Vi peker her på sakene vi mener gir mest omstilling per krone.

Utgangspunktet er alvorlig. Norge sitter fast i en lavteknologifelle, der økonomien bæres av få, modne og råvarebaserte næringer, og evnen til å skalere nye kunnskapsbaserte vekstbedrifter er svak. Næringslivet investerte 0,89 prosent av BNP i FoU i 2024, under halvparten av målet på 2 prosent. 61 prosent av Abelias medlemmer har et udekket kompetansebehov ([NHOs Kompetansebarometer 2025](#)).

Abelia har gjennomgått statsbudsjettet for 2026 og kan dokumentere at budsjettet inneholder tiltak tilsvarende 100 mrd. kroner som effektivt svekker Norges omstillingsevne ([100 milliarder som hindrer omstilling](#)). Analysen kartlegger gjentakende, årlige bevilgninger, subsidier, skattefritak og andre støtteordninger. Dette er ordninger som systematisk undergraver markedsmekanismer gjennom tre hovedspor:

- De svekker prissignaler, særlig i energi- og kraftmarkedet
- De bryter med viktige prinsipper i klima- og miljøpolitikken, som at forurensere skal betale.
- De binder kapital og kompetanse i etablerte næringer fremfor å la dem flyte til næringer hvor ressursene kunne kastet mer av seg.

Når nær 1 av 5 oljekroner på statsbudsjettet finansierer ordninger som hindrer omstilling i økonomien, bryter det med den opprinnelige intensjonen bak handlingsregelen. Abelia ber derfor budsjettpartnerne om å gjennomgå disse ordningene, og justere dem slik at de bidrar til å varig styrke vekstevnen i økonomien.

Risikovillig kapital og bedre vilkår for vekstselskaper

Norge har for lite risikovillig kapital og for få vekstselskaper sammenlignet med Sverige og Danmark. Når kapitalgapet ikke tettes, mister vi ikke bare enkeltbedrifter, men fremtidig produktivitet, eksport og teknologisk suverenitet. De statlige investeringselskapene utløser privat kapital og holder eierskapet til ny teknologi i Norge, men har ikke fått frisk kapital de siste årene.

Abelia ber om:

- Minst 600 mill. kr i årlig frisk kapital til Investinor (kap. 952, post 50 og 95). Beløpet tilsvarer Investinors eget anslag over kapitalbehovet. Den varslede reinvesteringen av 940 millioner kroner dekker dermed behovet for 2027, og må bestå.

- Forutsigbare rammer for Nysnø, statens investeringsselskap for klimaløsninger (kap. 952, post 50 og 95).
- En nasjonal ordning for selskaper med «Seal of Excellence» fra EU. 24 norske selskaper fikk dette kvalitetsstempelet i 2024, men falt utenfor European Innovation Councils (EIC) budsjett. Land som Polen og Spania har egne ordninger, Norge har ingen. Forslaget støttes av Innovasjon Norge, Siva, Forskningsrådet og Investinor.
- Opsjonsskatteordningen gjennomført slik Stortinget vedtok. I vedtak nr. 800 (2023–2024) ba Stortinget om at kravet til driftsinntekter skulle erstattes av en balansesum på inntil 200 mill. kr. Grensen på 80 mill. kr i driftsinntekter ble likevel videreført, og bør fjernes. Opsjoner lar ansatte eie en del av verdiene de skaper, og er små selskapers viktigste verktøy for å konkurrere om spisskompetanse.
- Sterkere tidligfase og kommersialisering: tilskudd til oppstartsbedrifter minst på 2025-nivå (kap. 2421, post 50) og 160 mill. kr øremerket tidligfase teknologioverføring i Forskningsrådet (kap. 920, post 70).
- Vekstmiljøer i hele landet: Inkubasjonsprogrammet har 37 inkubatorer spredt på landets fylker, og bedriftene i programmet vokser mer i inntekter, sysselsetting og produktivitet enn sammenlignbare bedrifter. Programmet bør styrkes med tematiske landslag på tvers av fylkene (kap. 553, post 61), og klyngene bør få friske midler (kap. 553, post 74 og kap. 2421, post 71).

Vi legger til grunn at de fleste spørsmål om skatt ikke behandles i disse forhandlingene, men blir behandlet i den varslede stortingsmeldingen om skattereform. Skulle skatt aktualiseres i budsjettbehandlingen, vil vi komme tilbake til dette. Uansett form må det være et mål at gründere beskattes av reelle gevinster, ikke papirverdier.

Forskning: næringslivets FoU til 2 prosent av BNP

Verdens vekstvinnere investerer tungt i forskning. Novo Nordisk bruker 14 prosent av omsetningen på FoU. Om Equinor økte FoU-budsjettet til 2 prosent av omsetningen, ville summen vært nesten dobbelt så stor som alle Forskningsrådets tildelinger i 2024. Norske forskningsinstitutter har 10 prosent grunnbevilgning, mot 25–50 prosent i Europa, noe OECD kaller en «lost opportunity».

Abelia ber om:

- En opptrappingsplan for offentlige investeringer i forskning og innovasjon til 1,25 prosent av BNP innen 2030. Veksten bør brukes til å utløse mer FoU i næringslivet og mer samarbeid mellom bedrifter og forskningsmiljøer.
- 250 mill. kr mer til næringsrettet forskning gjennom Forskningsrådet (kap. 920, post 70), blant annet til sentre for forskningsdrevet innovasjon og miljøvennlig energi, innovasjonsprosjekter i næringslivet og Grønn plattform.
- 60 mill. kr til opptrapping av grunnbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene (kap. 920, post 71), og en opptrappingsplan for miljøinstituttene mot internasjonalt finansieringsnivå innen 2030 (kap 1410, post 71).
- Sikre kraftsatsing for konkurransekraft ved å bevilge 600 mill. kr til å tette gapet i infrastruktur og testfasiliteter for forskning og utvikling.

- Etablering av FORREGION II, en søkbar ordning som gir små og mellomstore bedrifter i hele landet en vei videre fra FORREGION til større FoU-prosjekter (kap. 553, post 69).
- Mer konkurranse om forskningsmidlene: En større del av sektordepartementenes midler, særlig innen helse, forsvar og beredskap, bør lyses ut åpent gjennom Forskningsrådet.
- Utredning av et næringsrettet forskningsfond finansiert av en andel av statens utbytte fra de statseide selskapene. I Danmark og Sverige finansierer stiftelser og fond langt mer forskning enn i Norge.
- Nasjonal medfinansiering som henter hjem EU-midler: minst 50 mill. kr til DIGITAL-programmet (kap. 1542, post 71), 14 mill. kr til ESA BIC Norway, som utløser like mye i tilskudd fra ESA (kap. 922, post 70), og full norsk deltakelse i EUs neste rammeprogram. Uten medfinansiering betaler Norge for deltakelsen, men henter ut for lite.

Kompetanse

Kompetansemangel er det største veksthinderet samfunnet står ovenfor, og det rammer næringslivet hardt. Samtidig som Norge skårer dårlig på evnen til å tiltrekke internasjonal arbeidskraft så velger færre elever realfag. Under 18 prosent av norske studenter i høyere utdanning tar realfag, mot 26 prosent i EU, og EU har satt et mål om 32 prosent innen 2030.

Abelia ber om:

- Et fungerende hurtigspor for spisskompetanse fra tredjeland i 2027. Stortinget har to ganger bedt om raskere behandling av oppholdstillatelser for høykompetente (vedtak 801 av 17. juni 2024 og vedtak 460 av 13. februar 2025). Det siste vedtaket ble i ettertid opphevet med henvisning til arbeidet med å følge opp vedtak 801. Kompetansespor-piloten fra Oslo kommune har vist at saksbehandlingstiden kan kuttes radikalt. Tilsvarende grep må gjennomføres nasjonalt.
- Fjerne eller kraftig redusere studieavgiften for studenter fra land utenfor EU/EØS.
- En langsiktig realfagssatsing i skolen, samt en grunnbevilgning til vitensentrene på 200 mill. kr og 20 mill. kr mer for å gjøre talentsentrene i realfag reelt nasjonale (kap. 226, post 71).
- Opptrapping av teknologiutdanning på alle nivåer, særlig IKT-utdanning innen cybersikkerhet og KI.
- Tilstrekkelig ressurser til NOKUT til effektive og forutsigbare akkrediteringsprosesser og tilsyn for høyere utdanning, inkludert fagskoler i høyere yrkesfaglig utdanning.

Et bedre opsjonsskatteregelverk og en ekspertskatteordning etter svensk modell vil også gjøre det lettere å hente og beholde spisskompetanse.

Det offentlige som krevende kunde

Offentlig sektor kjøper varer og tjenester for over 800 mrd. kr i året. For nye løsninger er den første betalende kunden som regel den største bøygen. Når det offentlige etterspør nye løsninger i markedet heller enn å utvikle alt selv, får innbyggerne bedre tjenester for pengene, og norske teknologibedrifter får et hjemmemarked å vokse fra. Det bygger nye næringer uten store tilskuddsordninger.

Abelia ber om:

- Styrking og tilgjengeliggjøring av risikoavlastning for innovasjonssamarbeid mellom offentlige virksomheter og leverandører som støtteordninger til Innovative offentlige anskaffelser (IOA) i Forskningsrådet.
- Styrke det offentlig-private samarbeidet Leverandørutviklingsprogrammet (LUP) (kap. 900, post 81 og kap. 1541, post 70), inkludert samarbeidet med Forsvarsmateriell, Forsvarsbygg og FFI.
- Sette måltall for innovative anskaffelser i statlige virksomheter.
- Kompetanseprogrammer for bestillerkompetanse innen digitalisering og nye løsninger, i tråd med Stortingets vedtak nr. 463.

Digital infrastruktur og digitalisering

Digitalisering er en forutsetning for produktivitetsvekst i offentlig sektor, og den digitale infrastrukturen er en del av totalberedskapen.

Abelia ber om:

- Ny ordning for bredbåndsstøtte på minst 1 mrd. kr (kap. 1541, post 60), en oppdatert kostnadsanalyse og en opptrappingsplan. Målet er at alle skal ha tilbud om minst 1 Gbit/s innen 2030 (Nasjonal digitaliseringsstrategi).
- Opprettholde minst 421 mill. kr til telesikkerhet og beredskap (kap. 1543, post 70), slik at forsterket ekom og alternative føringsveier bygges ut i planlagt takt.
- Medfinansieringsordningen for digitaliseringsprosjekter økes til minst 200 mill. kr (kap. 1540, post 25). Ordningen har gitt netto gevinster i offentlig sektor på over 1,3 mrd. kr i året. Kuttet i 2026 bør reverseres.
- 20 mill. kr mer til Tilsynet for universell utforming av IKT (kap. 1540, post 27). Henvendelsene til tilsynet har økt med 472 prosent siden 2021.
- Fortsatt opptrapping av tungregning og kvanteteknologi, knyttet tettere til teknologi- og næringsutvikling.
- Et nasjonalt, langsiktig investeringsprogram for cybersikkerhet, med kompetanse, forskning og trening. En del av midlene til NATO-målet om 1,5 prosent av BNP til sivil motstandskraft bør gå hit.

Omstilling og hvordan den kan finansieres

Flere av forslagene over kan finansieres ved å omprioritere ordninger som i dag holder igjen omstillingen.

- Start utfasingen av CO2-kompensasjonen, og omprioriter midlene til nærings- og teknologinøytrale tiltak som forskning, innovasjon, og andre omstillingsfremmende virkemidler som kommer hele næringslivet til gode. Ordningen koster 7,3 mrd. kr i året, utgjør 27 prosent av Klima- og miljødepartementets budsjett og går til et fåtall bedrifter. Når EUs grensejusteringsmekanisme for karbon (CBAM) innføres i Norge fra 2027, fjernes risikoen for karbonlekkasje som begrunner ordningen. Kravet om at 40 prosent skal brukes på utslippskutt og strømsparing har først frist i 2034.

- Legg om Norgespris til en flat utbetaling til husholdninger i berørte prisområder. Norgespris svekker prissignalet som får husholdningene til å spare strøm og investere i smartstyring, lokal produksjon og fleksibilitet. Ordningen binder store offentlige midler til å subsidiere forbruk i stedet for omstilling, og gjør det vanskeligere å nå regjeringens mål om 10 TWh lavere energibruk innen 2030. En flat utbetaling gir husholdningene samme trygghet og beholder incentivet til å spare.

Stimulere vekst og utvikling i ideell og frivillig sektor

Ideelle organisasjoner løser viktige oppgaver innen velferd, beredskap og inkludering, men har lite rom for å investere.

- Merverdikompensasjonen for frivillige organisasjoner må regelstyres fra og med 2027, med løpende behandling av søknader. Regjeringen må følge opp vedtaket fra Stortinget (Vedtak 678, 2025-2026). Aktiviteter på områder der det offentlige har lovpålagt ansvar må ikke holdes utenfor organisasjonenes søknadsgrunnlag.
- Gjeninnfør etableringsstøtten for ideelle barnevernsinstitusjoner. Ordningen ga 16 nye plasser i 2024, men ble fjernet i 2025 før den var evaluert.
- Det må etableres en tilskuddsordning for digitalisering i frivillig og ideell sektor, på om lag 20 mill. kr i første omgang.

Vi bidrar gjerne med mer underlag, deltar i høringer etter budsjettframleggelsen, og møter dere ellers gjerne.

Vennlig hilsen

Kjartan Almenning
næringspolitisk direktør